

Abraham Hans
DE VLAAMSE BOSKEREL

XX. THILDE SCHULDIG ?

Een koets, met de beste paarden van het kasteel bespannen, reed vliegensvlug de dreef uit, de baan naar Roeselare op, om de oudste zoon van Xavier van Boschdale en een kundige dokter te halen. De baron was uit zijn bezwijming ontwaakt en kloeg over hevige pijn in rechterarm en -schouder. De jonge dokter stond bij het bed, in de deftige, strenge slaapkamer. Hij mocht wel boeren en werklieden behandelen, maar voor de edelman was zijn kennis niet voldoende. Enige uren later kwam Henri toe met een chirurg, die aandachtig de schotwonde onderzocht.

Hij schudde het hoofd, trok een bedenkelijk gezicht en zei eindelijk:

— Slechte wonden, mijnheer de baron.

— Toch niet dodelijk! vroeg angstig de edelman.

Uit zijn blik laaide vrees.

— Niet dodelijk, als wij onmiddellijk de rechterarm afzetten, klonk het langzaam, maar treffend.

Voor de tweede maal die dag viel de barones in bezwijming en de stadsdokter gaf zijn dorpscollega een wenk.

— Afzetten, herhaalde de edelman op vreselijk droevige toon. Is dat het laatste middel, mijnheer?

— 't Enige tot uw behoud. Het been is door loodkorrels geraakt, verbrijzeld, de wonden zijn talrijk en naar ik vrees reeds ontstoken. De schouder is minder erg getroffen.

Een harde trek verscheen weer in het gelaat van de kasteelheer, en Xavier van Boschdale zei koud:

— Doe dan uw werk, mijnheer! Ik ben gereed. Maar ik wenste eerst bediend te worden. Kan dat nog?

— Ja.

— Mon Dieu! klonk het in een gesmoorde snik.

De oudste zoon weende. Hij zag zijn vader liggen bleek, vreselijk verwond, gereed om verminkt te worden, in doodsgevaar zelfs...

Enige weken geleden was in een krotwoning bij de Roeselaarse Nieuwmarkt een engelachtig meisje moeder geworden en haar gekerm had geklonken tot buiten de povere steeg waar ze woonde. Haar radeloze vader was om een dokter gesneld, die moeder en kind aan de

dood ontrukte. Maar het jonge moedertje beleefde helse ogenblikken. Henri van Boschdale had haar gejammer niet gehoord, ofschoon zijn plaats ook bij dat bed was geweest, want het was toch zijn kind dat aan de moeder werd ontworsteld.

Maar och, zij was een gewoon volksmeisje, slechts een speeltuig voor de adellijke jonker.

Nu weende Henri wel.

Door de kasteeldreef rinkelde de bel, en de dorpelingen zeiden ontroerd:

— Mijnheer de baron wordt berecht, hij moet zeer slecht liggen.

Het leek hun bijna onmogelijk. Hun strenge gebieder lag nu geveeld te bed, zwak en machteloos. Hun verdrukker was gereed om de laatste genademiddelen van de dorpspastoor te ontvangen.

Dat vreemde was het, wat hen ontroerde. Niet de droefheid.

— Zou hij waarlijk creperen! had een boer opgewonden tot zijn vrouw gezegd.

— Zwijg, zwijg toch! was de angstige vermaning van zijn echtgenote geweest.

— Hij kan ons niet horen, hij ligt op zijn bed, en de pastoor is bij hem om hem te berechten! Hij zal, mijn ziel, creperen!

En 's avonds deed een ander gerucht de ronde. Men had de baron zijn rechterarm tot vlak bij de schouder afgezet.

Terwijl de geneesheren in een der bovenkamers de baron zijn arm afzetten, kwam het parket op het kasteel aan.

En die middag werd Thilde ondervraagd.

De onderzoeksrechter sprak slechts wat gebroken Nederlands dat hij zich herinnerde uit zijn jonge tijd en in zijn beroep bijgeleerd had. De andere heren waren al niet meer beslagen in de volkstaal, zodat een lang voorgesprek plaats had in het Frans, waarvan de betichte, Thilde, over wie het dan ging bijna niets verstond.

Wat zei die Waalse brigadier niet al? Welke bezwarende getuigenissen legde hij af? Thilde wist het niet.

Och, zij was maar een Vlaminge, een onbeschaafde. Want zij kende geen Frans, de taal van het officiële België sedert de omwenteling van 1830.

Eindelijk zou zij dan toch onderhoord worden en de gendarm moest nu zijn taalkennis tonen! Die gendarm, de ondergeschikte van de nijdige brigadier, met wie hij voor alles goed moest staan, zou Thildes woorden overbrengen. Maar wat gaf dat? Waarom kende de stropersdochter ook geen Frans? Zij moest maar de gevolgen dragen van haar gebrek aan ... beschaving. En nog, die gendarm stond onder eed, en zou wel de waarheid verklaren.

Doch Thilde was wantrouwend en hartstochtelijk riep ze:

— Ik antwoord niet.

— Voilà! riep triomfantelijk de brigadier.

— Ik antwoord niet, als dokter Vermeire niet bij mij is. Eerst moet de dokter hier komen, vervolgde het meisje.

— Ze wil, dat de dokter hier komt, verklaarde de gendarm.

— Ah! ce docteur! kreet de Waalse overste. En weer vertelde hij iets, dat Thilde niet verstaan moest.

— Gij moet antwoord, sprak nu de onderzoeksrechter. Wij zeggen niet dat gij éh, éh, coupable allez, dat gij dat gedaan hebt. O non, mais en tout cas, kij moet répondeer.

— Antwoorden, verbeterde de gediensstige gendarm.

Ze wees naar de brigadier en zei:

— Hij kan van mij alles vertellen, wat hij wil, ik versta hem niet. De dokter is mijn voogd.

— Wat zegt ze van de dokter? vroeg de onderzoeksrechter aan de gendarm, en daar deze het woord voogd niet aanstonds vertalen kon, en toch ook geen onbeschaafde kerel wilde lijken, antwoordde hij daarom in het Frans:

— Ze zegt dat de dokter haar vriend is!

De onderzoeksrechter trachtte Thilde op zachte wijze te bewegen nu toch te spreken en ze zei eindelijk:

— 't Is een komplot tegen mij, maar ge zult mij geen strikken spannen. Gij verstaat mij niet. Ik wil iemand hebben die ik vertrouwen kan. Dokter Vermeire moet komen.

Men dreigde haar met wegvoering naar de gevangenis.

— Ik ben onschuldig, 't Is een komplot tegen mij. Ik heb niet geschoten, de baron weet dat ook wel! riep de boskeerlin klagend.

En zij kreeg haar zin. Men zond de gendarm om de geneesheer.

Vermeire kwam en met innig medelijden keek hij naar de arme Thilde. De bedaarde dokter met zijn edel gelaat en zijn trouwe ogen maakte op de heren een voorname indruk.

De onderzoeksrechter vertelde in enige woorden waarom hij hem ontboden had en Vermeire ried Thilde aan, gewillig op de vragen te antwoorden.

Het meisje bekende dat het gevonden geweer haar eigendom was, maar bezwoer, er nog niet mee geschoten te hebben.

— Mais pourquoi, je veux dire, waarom hebt gij die fusil meegeneemt? vroeg de rechter.

Thilde bloosde. De magistraat meende dat die vraag haar in de war bracht.

— Zeg alles openhartig, zei de dokter ernstig.

Tranen parelden in haar ogen en een gloed vloog over haar wezen. Ha! zij was eerbaar en kuis en zij moest aan die vreemde heren een bekentenis doen, maar hartstochtelijk riep ze dan uit:

— Welnu, ja, ik zal alles bekennen: mijn oneer is het niet. Ik behoef niet te blozen.

— Pas si vite! riep opgewonden de rechter, die meende een bekentenis te zullen horen, zij het dan ook met verontschuldiging. Maar Thilde was driftig, zoals haar vader het was over gepleegd onrecht, en snel rolden de woorden van haar lippen, beschuldigingen tegen Theophiel, haar belager, die haar achtervolgd en meegesleurd had, tegen de baron ook, die zijn hulpboswachter had opgedragen haar te verleiden. Zij vergat dat zij tegenover rechters zat, sprak over het bezoek van de kasteelheer, zijn voorstel, en eindelijk smoorde haar stem, zodat het nog moeilijk klonk:

— Nu weet ge het al...

De magistraat had niet alles verstaan en keek vragend naar de Vlaamse gendarm, die nu weer tolk was. Vermeire kon niet nalaten zijn overzetting te verbeteren, om juister Thildes uitdrukkingen weer te geven, terwijl de Waalse brigadier de oude geneesheer nijdig aanblikte.

De rechter keek ernstiger nog. De bezoek van de baron bij Thilde, de woede van het meisje.

— Toen reeds heeft zij de baron Xavier van Boschdale bedreigd, vertelde de brigadier in het Frans.

Vermeire vertaalde het.

— Ja, het is waar, ja, toen ... maar toen was ik buiten mijzelf van woede.

Nu moest ze vertellen, waar ze zich bevond tijdens de aanslag.

Niet op de weg, daar kwam ze pas na de moordpoging. Ook Vermeire was in hevige spanning.

Op natuurlijke toon antwoordde Thilde:

— Ik had, zoals altijd, het geweer in het bosje verstoken en meende van de aardeweg op de grote baan te gaan, toen ik de koets hoorde naderen. Ik kon de baron niet zien, ik vreesde hem, ik wilde wachten tot het rijtuig voorbij was.

— Traduisez! gebod de rechter.

Vermeire nam ongevraagd de taak van de gendarm over. De brigadier keek boos naar zijn ondergeschikte en beduidde hem met een wenk, dat hij spreken moest.

De gendarm gehoorzaamde en de rechter luisterde naar beide tolken.

— Bien! zei hij dan. Et continuez! spreek voort. Zij gij geretourneerd in het bos?

— Neen, ik ben op de landweg een eind teruggewandeld. Toen hoorde ik een schot, geroep en getier, ik was verschrikt en liep verder terug. Ik begreep dat er iets gebeurd was, maar wist nog niets. Aan een aanslag op de baron dacht ik niet. Ik ging eindelijk over het land, de plaats waar al het volk stond vermijding, in de mening dat de baron er bij was, en hem wilde ik niet zien, neen, ik kon niet! Toch peinsde ik aan de aanhouding van een stroper, die misschien een haas geschoten had. Maar ik wist niet wat ik moest denken. Dan hield de gendarm mij aan, en ze hebben me met tweeën naar het kasteel gesleurd, en mijn kleren gescheurd...

— Traduisez! herhaalde de rechter wiens ogen schitterden, want dat meisje met de ontblote schouder verwarde zich zelf in haar woorden, had niet geleerd een bedrieglijk plan samen te stellen, bekende, tegen haar wil, een schijn van schuld.

En toen hij ook de laatste zinnen goed begrepen had, haalde de magistraat ongelovig de schouders op.

Enige strikvragen en och! die deerne zou niet meer kunnen loochenen. Vermeire moest zich geweld aandoen, om zijn ontroering te verbergen. De rechter stelde zijn vragen, maar het meisje antwoordde wat ze eerst gezegd had.

— Thilde, sprak de oude geneesheer dan, en zijn stem beefde, Thilde is het de volle waarheid?

En nu rees het meisje op, en weer kwam in haar ogen het geschitter, dat de dokter zo goed kende. 't Leek of Verdonk zelf voor hem stond.

— Heeft vader ooit gelogen? vroeg het meisje heftig. Heeft hij ooit bedrogen? Liegen wij? Ja, bij God ik heb de waarheid gezegd! Ik zweer het u bij mijn zielezaligheid. Zijn die eden sterk genoeg? Welnu, het zijn mijn laatste woorden, ik spreek niet meer!

De heren zagen verrast op.

— Quelle race! mompelde de onderzoeksrechter.

Men zou Thilde thans naar de plaats van de misdaad leiden.

Eerst wilden de heren zo mogelijk de baron spreken. Ja, even konden ze de kasteelheer wel ondervragen. Diep buigend traden ze in de statige slaapkamer. Daar, op het hoge bed, onder een hemel van zware gordijnen, lag baron van Boschdale de verminkte gebieder van Houthulst.

Doodsbleek was zijn gelaat en zijn ogen misten hun gewone gebiedende gloed. Zijn rechterschouder was omwonden. Een benauwende geur van chloroform en andere artsenijsmiddelen hing in

het vertrek, dat spookachtig verlicht werd door drie kaarsen in zilveren kandelaars.

Henri ontving de magistraten en leidde hen tot bij zijn vader. De rechter drukte zijn leedwezen uit over het gebeurde en verontschuldigde zich over de stoornis, die hij uit kracht van zijn ambt brengen moest.

Met matte stem vertelde de baron dat hij zijn belager niet gezien had, maar deelde ook mede hoe Thilde hem in haar hut had bedreigd, toen hij haar uit medelijden hulp had geboden.

En de man, die zo de waarheid verdraaide — en, al was het onrechtstreeks, iemand betichtte van schuld zonder bewijzen — had nauwelijks een paar uur geleden om de laatste sacramenten gevraagd...

't Onderhoud duurde zeer kort. De magistraat drukte zijn vurige hoop uit op een spoedig herstel en beleefd buigend ging hij weer heen. Henri leidde de heren naar de kamer, waar Thilde onder de bewaking van twee gendarmen gebleven was. De dokter wachtte reeds buiten. — Sta mij toe bij mijn vader terug te keren, zei de oudste zoon. U begrijpt dat ik die bosdeerne thans niet wens te ontmoeten.

Ja, de magistraten begrepen dat ten volle. Henri zag door een venster van de voorhal Vermeire op het plein en onmiddellijk ging hij naar hem toe.

— Heer dokter, zei hij beleefd, maar koel, gij kent waarschijnlijk het adres van mijn broeder?

Henri van Boschdale kende dit niet, want al had hij Eduard naar Brussel laten vertrekken, tevens had hij ook gezegd, dat het nu maar beter was, dat hij zijn geheim verblijf niet vernam.

— Ja, antwoordde de oude geneesheer, ik heb Eduard reeds van het gebeurde op de hoogte gebracht. 't Was mijn plicht zulks onmiddellijk te doen.

— Ik dank U!

Henri aarzelde nog even.

Toen sprak hij heftiger, sneller:

— Heer dokter, gij hebt invloed op hem. Praat hem die onmogelijke zaak toch uit het hoofd, onmogelijk nu vooral. Doch Eduard zal weer anders denken!

— Ik begrijp uw bedoeling, mijnheer. Maar als voogd van Thilde Verdonk, moet ik U zeggen, dat nog niets bewezen is!

— Verontschuldig mij, heer dokter, maar 't is voor mij een ongeschikt oogenblik om te redetwisten, dat begrijpt u. Mijn tegenwoordigheid is elders zeer noodzakelijk.

— Ik houd U niet op, mijnheer, antwoordde de oude geneesheer. Henri verwijderde zich snel.

— Lafaard! mompelde Vermeire. Hij wil mij gebruiken als zijn werktuig. 't Is iets dat die heren ingeboren is! Ons gebruiken als hun werktuig. Dat is alles. Meer zijn wij hun niet waard.

Het parket en de gendarmen met hun geboeide gevangene traden de hoge arduinen trappen af.

— Arme Thilde! mompelde de dokter zuchtend. En wat moet ik denken. Maar wie dan? Zo Janssoone, die driftige, onverschrokken gast, niet in de gevangenis zat, dan! Wie dan? Thilde, meisje toch, wist ge wel wat ge deedt. De kleine stoet ging door de dreef.

De zon zakte reeds weg, echter niet een nieuwe dag van weldoende warmte belovend. Uit het Westen dreven donkere wolken aan, dreigend met zware regenvlagen!

De gehele namiddag hadden nieuwsgierigen het kasteel aangegaapt. Hun aantal vermeerderde thans snel. Een talrijke menigte volgde de groep, die met belangstelling, met schrik of angst werd aangestaard. En men naderde de plaats waar het schot gevallen en de baron getroffen was, het bosje, waar men het geweer gevonden had. De grond was platgetreden door talloze dorpelingen, die deze nu voor hen geheimzinnige plek bezocht en bekeken hadden.

Thilde moest tonen waar ze haar geweer had verborgen, de weg aanduiden die ze gevolgd had, en de stropersdochter bleef bij haar verklaringen, zodat de heren niet verder kwamen.

— Mag ik nu naar huis gaan? vroeg het meisje naïef.

Maar de onderzoeksrechter had reeds een wenk gegeven aan de brigadier.

— En arrière! schreeuwde deze, want de toeschouwers werden vrijmoediger en naderden Thilde al dichter en dichter. De onderdanige menigte week nu snel want ze had eerbied of beter vrees voor de strenge franssprekende heren.

Men vereenzelvigde hier de overheid met het gerecht, dat hen kastijdde. Als men aan de Franse taal dacht, dacht men tegelijk aan bevelen of vonnissen. Anders immers kwam laag en hoog schier nooit in aanraking.

— Naar het kasteel weer? vroeg Thilde ontsteld.

Vermeire beefde, en met tranen in de stem zei hij:

— Thilde, mijn kind, houd moed. Ik geloof aan uw onschuld, ik zal u helpen. Thilde, ze gaan u meedoen. Maar wees gewillig, ge zult terugkeren.

— Och Here toch, mij meedoen, naar ginder, dokter, naar de

gevangenis waar mijn vader overleden is. Mag dat dan allemaal gebeuren? Is de baron dan almachtig? Dokter, verlaat mij niet.

De bosdeerne sprak de woorden kermend uit.

— Ik moet u laten gaan, Thilde, maar blijf kloek. Ik zal u helpen.

— En ik ook! klonk het.

— Mijnheer de pastoor! kreet het meisje. Och gij kunt veel, smeeke die heren toch, dat ze me naar huis laten gaan. Gebied het hun, gij moogt dat, gij zijt pastoor.

— Neen, Thilde, dat kan ik niet, antwoordde de geestelijke, een statige, eerwaardige man, wiens zacht gelaat nu medelijden verried. Maar de dokter en ik, zei hij troostend, zullen u helpen.

— En avant! riep de brigadier.

— Och Here toch, ze gaan mij meedoen. Maar ik wil niet, neen, ik wil niet. 't Is een komplot. 't is al om de baron te dienen! gilde de gevangene. Mensen, help mij, ge zijt toch allen gelijk ik, brave Vlamingen. Ze zeggen dat ik op de baron geschoten heb, het is niet waar. 't Is een komplot, ineengestoken door de baron zelf.

De gendarmen wilden Thilde voortsleuren. 't Zou hetzelfde toneel worden als 's morgens.

— Toe, meisje, ga nu gewillig mee, hernam Vermeire.

— Och dokter, verlaat me dan niet, ga ook mee. Ik ben zo benauwd, wat gaan ze ginder met mij doen?

Ze wrong haar rank lichaam, om aan de gendarmen te ontkomen. Ze worstelde uit alle macht.

— Une voiture! gebod de onderzoeksrechter, die ook ongeduldig werd. Er werd iemand naar het kasteel gezonden om een koets.

En intussen ging de gevangene voort met klagen en jammeren, riep vergeefs de hulp in van de menigte. De omstaanders keken bedrukt toe, maar niemand dierf zich roeren of een woord van protest laten horen. Wanneer de kring te dicht naderbij kwam, bulderde de brigadier:

— En arrière!

Het Frans bevel maakte meer indruk op de lijdzame dorpelingen dan het gekerm van Thilde.

De koets kwam eindelijk aan.

— Dokter, mijnheer pastoor! gilde Thilde. Ik wil niet met hen mee naar de gevangenis. Mensen toch, help mij!

De brigadier en de gendarmen grepen haar om het middel. Thilde sloeg en schopte, haar haarwrong raakte weer los en de lokken golfdan over haar rug. Haar kleed scheurde verder open, haar bovenlichaam was bijna geheel ontbloot, ze reet haar arm open aan een haak, bloed

kleurde de blanke huid en almaar door weerklonk haar angstgeschreeuw :

— Help mij toch, het is een komplot!

De koetsier bood de gerechtsdienaren hulp en wild werd de kerelsdochter op de bank geduwd. De gendarmen sprongen eveneens naar binnen, trokken het portier toe, eer Vermeire, die diep ontroerd was, zijn onfortuinlijke beschermeling nog een laatste woord van moed had kunnen toespreken.

— Och Here toch! 't Is een komplot! klonk het steeds...

De koets rolde weg. Een ander rijtuig volgde en ook het parket vertrok. Plots was de stilte teruggekeerd. In het kasteel schenen reeds de lichten even dreigend als voorheen al lag de strenge gebieder nu verminkt op zijn bed. De menigte verspreidde zich, diep onder de indruk van het gebeurde. Vermeire en de pastoor keerden zwijgend naar het dorp weer. Bij de kerk drukten zij elkaar de hand. Dat gebaar bezegelde hun belofte van wederzijdse hulp voor de vervolgte bosdeerne. De liberale dokter en de bejaarde pastoor scheidden. Vermeire bleef bij het kerkhof staan. 't Was of Verdonk plots uit zijn groeve verrees en het woord «loeder» over de graven klonk.

— Toon, mompelde de dokter, arme Toon. Maar ik zal doen, wat ik kan. Ik beloof het u.

Vermeire begaf zich naar huis.

Een jonge vrouw stond voor hem, en ze droeg een kindje op de arm. Eensklaps was ze als uit de schemering opgedoemd.

— Wat wilt ge van mij, mevrouwtje? vroeg de oude geneesheer.

— Waar staat het kasteel van de baron Xavier van Boschdale?

— Volg deze weg, na een kwartier zijt ge er, ge zult al gauw de lichten zien, antwoorde Vermeire.

De vrouw verwijderde zich.

— Wie mag dat zijn? mompelde de oude geneesheer.

Lang dacht hij hierover niet na. Zijn geest was van Thilde vervuld.

En weer kwam die akelige, knagende twijfel!

Zij niet? Maar wie dan?

bewerking © 1982-2018, Jan MARCHAU

ABRAHAM HANS

DE VLAAMSE BOSKEREL

volksroman bewerkt door Jan Marchau

bewerking © 1982-2018, Jan MARCHAU

HELIOS N.V.
ANTWERPEN / AMSTERDAM